

МУНИЦИПАЛЬНОЕ АВТОНОМНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ
УЧРЕЖДЕНИЕ «ГАРГИНСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ
ШКОЛА им. Н.Г.ДАМДИНОВА»
МУНИЦИПАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ «КУРУМКАНСКИЙ РАЙОН»
РЕСПУБЛИКА БУРЯТИЯ

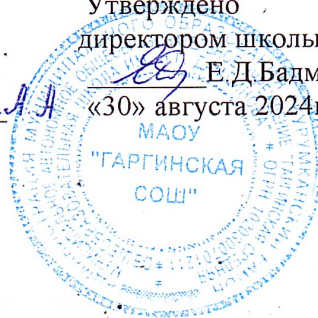
671635, с. Арзгун, ул. Комсомольская 1.

e-mail: arzgunschool@yandex.ru

Рассмотрено
на заседании МО
учителей гуманитарного
направления
Э.Д. Балмаева
«30» август 2024г.

Согласовано
с заместителем
директора по УР
С.Ю. / Андреева А.
«30» август 2024г.

Утверждено
директором школы
Э.Д. Балмаева
«30» августа 2024г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Предмет: Бурятская литература

Класс: 6.

Учитель: Евреева Т.Я.

Арзгун

2024г.

ТАЙЛБАРЫ БЭШЭГ

«Буряад литература» гэхэн курсын ажалай программа хадаа Россиин Федерациин хуралсалай Министерствын тогтоолнууд дээрэ үндэхэлжэ зохёогдоһон хуралсалай программа болоно:

- Федерального закона «Об образовании в Российской Федерации» от 29.12.2012 г;
- Закона Республики Бурятия от 13.12.2013 № 240-V «Об образовании в Республике Бурятия»;
- Закона Республики Бурятия от 10 июня 1992 г. №221-XII«О языках народов Республики Бурятия» (с изменениями и дополнениями);
- Федерального государственного стандарта основного общего образования (утвержден приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г. № 1897 «Об утверждении и введении в действие федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования» (зарегистрирован в Минюсте России 6 февраля 2015 г., рег. номер 35915);
- приказа Министерства образования и науки Российской Федерации от 29.12.2014 г №1644 «О внесении изменений в приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г №1897 «Об утверждении федерального государственного стандарта основного общего образования»;
- приказа Министерства образования и науки Российской Федерации от 31.12.2015 № 1577 «О внесении изменений в федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования, утвержденный приказом Министерства образования и науки Российской Федерации от 17 декабря 2010 г. № 1897» (Зарегистрирован в Минюсте России 02.02.2016 № 40937);
- Федеральных перечней учебников на 2017/2018 учебный год (утверждены приказом Минобрнауки России от 31 марта 2014 г №253 (ред. от 08.06.2015) с изменениями на 26 января 2016 года «Об утверждении федерального перечня учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования»);
- СанПиНа 2.4.2.2821-10 "Санитарно-эпидемиологические требования к условиям и организации обучения в общеобразовательных учреждениях"» (утверждены постановлением Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 29 декабря 2010 г. №189, зарегистрированным в Минюсте России 3 марта 2011 г., рег.номер 19983)
- Рекомендации по организации работы ОО в условиях сохранения рисков распространения COVID-19 «Государственного санитарно-эпидемиологического нормирования РФ» (Методические рекомендации МР 3.1/2.4. 0178/1-20)
- Примерной основной образовательной программы основного общего образования протокол №1/15 от 08 апреля 2015 г;
- Основной образовательной программы основного общего образования МАОУ «Гаргинская средняя общеобразовательная школа им. Н.Г. Дамдинова»;
- Устава МАОУ «Гаргинская средняя общеобразовательная школа им. Н.Г. Дамдинова», утвержденное постановлением администрации МО «Курумканский район» от 28 декабря 2020 г.

Тус ажалай программа 6-даху класста үзэгдэхэ «Буряад литература» гэхэн 2 хубиһаа бүридэхэн ном – хрестоматида түшэглэжэ бэшэгдэхэн. Номой авторнууд - Х.Г. Цыденова, Ц.Б. Цыренова, Ж.Ц. Жамбуева.

Хуралсалай үзэхэ саг: жэлдэ 34 час (долоон хоногто 1 час).

Ажалай программын тайлбари бэшэг иимэ хубинууднаа бүридэнэ: хуралсалай-тематическа түсэб, программын байгуулга ба удха, хурагшадай мэдэсэ шадабариин гол эрилтэнүүд, календарно-тематическа түсэб, жэлэй һүүлдэ шалгалтын даабари, хуралсалай-методическа хангалга. 6-дахи классай литературынын курс хурагшадые уран зохёол абьяастайгаар уншаха дуратай, ходорхойгоор, тодо зүбөөр уншаха шадабариинь хүгжэхэ, уншаһан зохёолоо ухаандаа буйлуулан, удхыень зүбөөр элирүүлэн ойлгодог, һонирходог болгохоһоо гадна хурагшадай зохёол шудалан, шэнжэлэн үзэхэ эхин дадалнуудые бүридүүлхэ, түрэлхи литература тухайгаа юрэнхы мэдэсэтэй болгохо гэхэн зорилгонуудые табина.

6 – дахи класста буряад литературынын программа соо оруулагдһан зохёолнууд бүхыдөө эхинһээ адаг хүрэтэр уншагдахаһаа гадна, шэлэгдэн абтаһан эпическэ зохёолой зарим хэһэгүүд уншагдахаар хараалагдана. Зохёолой удха тухай хөөрэлдөөн, эхин шатын шэнжэлэл хэжэ хуралга имагтал литературна текст дээрэ хүдэлэлгэһөө эхитэй. Тиимэ дээрэһээ эндэ хурагшад тахандан хэлэхэ багшы нүгэдэ тусгаар эрилтэ табигдана.

Уран зохёолой гол удха, байгуулга, хэлэ зүбөөр ойлгуулха, хурагшадай һанал бодол зүбөөр бүридүүлхэ, ухаан бодолоо хэлэжэ хургаха хэрэгтэй. Класс бүхэндэ хэлэ хүгжөөлгөөр тусгаар саг хараалагдана.

Уран зохёол хүн тухай, тэрэнэй доторой байдал, хүниие тойрон байһан оршон байдал, байгаали, хүнэй ажабайдал, арад зоной ажамидарал г.м. тухай зохёогдоһон байдаг. Бодото юумэнүүд, үнэн болоһон үйлэ хэрэгүүд, бодото байдал уран зохёолой, уран һайханай литературынын үндэһэн боложо хэрэлэгдэдэг. Уран зохёолшо бодото байдал дээрэ үндэһэлжэ, тэрэниие һанажа ухаан бодолойнгоо хүсөөр, һанаагаараа тэрэниие уран гоё болгожо, ном соогоуран һайханаар, гоёор зохёогдоһон байдал бии бодгодог. Энэ байдалынь үнэн бодото байдалда адлирхуу байдаг. Тиимэһээ хурагшадта ойлгуулха шухала гэжэ хараалагдана.

Уран һайханай литература гү, али уран зохёол шудалан үзэлгын гол **зорилгонууд** гэбэл:

- уран һайханай литература хүнэй, хүн түрэлтэнэй ажамидаралда тусхай һуури эзэлдэг, тэдэнэйхүгжэлтэдэ айхабтар ехэ шанартай гэжэ ойлгуулха;
- уран һайханай литература шудалан үзэлгэ хадаа түрэл арадайнгаа ба бэшэшье арадуудай соёлболборсол, ёһо заншал ойлгожо абалгын тусгаар арга гэжэ ойлгуулха;
- искусствын этико-эстетическэ компонент байгуулха гуманитарна ойлгосонуудые тайлбарилжаүгэхэ;
- уран зохёол уншаха дуратай болгохо, гоё һайханиие наринаар ойлгодог мэдэрэл хүмүүжүүлхэ;
- бодото байдал, ажабайдал ба искусство, оршон тойрониие зүбөөр сэгнэжэ, тэдэндэ үнэтэйсэнтэйгээр хандахые хургаха;
- аман ба бэшэмэл хэлэлгэдэ хургаха, тэрэниие хүгжөөхэ;
- хурагшад уран һайханай зохёол зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр хадуужа абаха, шэнжэлжэ, сэгнэжэһураха гол түлэб теоритико- литературна, эстетическэ ойлгосонуудтай болохо ёһотой.

Уран һайханай литература зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр, гүнзэгыгөөр ба өөрынгөө ажамидаралда туһатайгаар ойлгожо абахын тула хурагшадые ойлгомжын аппараттай болгохо. Ушар иимэһээ программа дотор литературынын теоридо онсо анхарал хандуулагдана.

Энэ программа зохёогдоһодоо, баазова теоретико- литературна ойлгосонууд дээрэ үндэһэлжэ, тэдэниие гол принцип болгон байгуулагдаа. Класс бүхэндэ өөр өөрын баазова теоретико – литературна ойлгосо онсологдоо гэбэл иимэ: 6- дахи класста жанруудые үзэхэ.

Иигэжэ 6-дахи класста теоретико- литературна ойлгосонуудые үгэлгэ хадаа урда жэлнүүдэй программанууд соо хэрэглэгдэдэг байһан тематическа, хронологическа болон историко- литературна принципүүдтэ харша бэшэ, харин хэрэгтэй нэмэринь болоно.

Нурагшад ганса историко- литературна бэшэ, мүн баһа теоретико-литературна талаар мэдэсээ үргэдхэхэ бэшэ, харин литературын теорёор хайн баазова ойлгосонуудтай байха ёһотой. Уран хайханай литература үзэлгэ, тэрэниие шэнжэлэлгэ теорико- литературна ойлгосонуудтэйгөөр бэлүүлэгдэдэггүй. Тиимэһээ тэдэнэр теоретическэ ойлгосо мэдэсэнүүдые ба уран зохёол шудалан үзэлгын шухала зэмсэг болоно.

Тус программа 6 класста литература үзэлгын гол шэглэлнүүдые иигэжэ тодорхойлжо үгэнэ: 6- дахи класс – литература уншалгаһаа литература шэнжэлэн үзэлгэдэ шэлжэн оролго болоно.

Нурагшадые **литература үзэлгын талаар** хургахын тула ямар зорилгонууд табигданаб гэбэл иимэ:

Тус программа дотор буддын шажанай хургаал, тэрээнтэй нягта холбоотой бурхан багшын хургаалнууд дээрэ үндэһэлжэ зохёогдоһон зохёолнууд оруулагдаа. Гэбэшье шажан мүргэл тухай ганса 6- дахи класста үзөөд үнгэрхэ бэшэ, харин Буддын шажанай, бөө мүргэлэй хургаалнуудые бүхы классуудта дурдажа, нурагшадта хануулжа, мэдүүлжэ байха хэрэгтэй.

Программа дотор нилээн ехэ нуури арадай аман зохёолнуудта үгтөө. Юуб гэхэдэ, энээнгүйгөөр литературын асуудалнууд, илангаяа уран хайханай ёһо заншал, литературна хүгжэлтын, ментальна ёһо заншалнууд г.м. хүсэд хайнаар ойлгогдохогүй. Гэхэтэй хамта уран хайханай литература хадаа арадай аман зохёолой үргэлжэлэл гэжэ хэлэхэдэ болоно. Мүнөө үеын литературна зохёолнууд аман зохёолнуудгүйгөөр бэшэгдэнэгүй.

Нурагшадтай үргэн дэлисэтэй байхын хажуугаар, түрэл литератураһаа хайнаар ойлгожо абахын тула программа дотор буряад литературада бии болоһон шэнэ зохёолнууд оруулагдаа. Хуушан программанууд соо, номууд соо байһан зарим зохёолнууд гаргагдаһан, зариманиинь классуудаар хэлгэгдэн үгтэһэн байна. Коммуникативно- творческо ажалнуудые хэрэглэжэ болохо байна.

Түсэблэһэн үрэ дүнгүүд үзэхэ нуралсалай курста

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты) – өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно), хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно (аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ).

Бэээ гуримишуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- багшатай хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха;
- хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо;
- юу хэхэ гэшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ;
- өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатай сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээршалгаха;
- багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.

Оришон тойрониие шудалха шадабари (познавательные УУД):

- номоор хүдэлхэ (номой гаршагай, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо);
- зураг хаража гү, али текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо;
- багшатай болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха;
- үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо. Тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- текстын удха дамжуулха.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- өөрынгөө ханаа бодол аман хэлэлгээр, тийхэдэ багахан текст зохёожо, бэшэгэй хэлэлгээр харуулха;
- хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо;
- уран гоёор уншаха, хөөрэхэ;
- классайнгаа үхибүүдтэй, багшатаяа яагаад ажалаа эмхидхэхэ, ямар журамуудыг сахихатухайгаа хэлсэхэ;
- хоёр хоёроороо, бүлэг бүлэгөөр хүдэлхэ, тийхэдээ олон ондоо «тушаал» бэе дээрээ абаха:ударыдагышын, даабари дүүргэгшын, бэшээшын г.м.

Буряад хэлээр шадабари (предметные УУД):

Тус программа соо нурагшад гол түлэб иимэнүүд **онол шадабаритай болохо** гэжэ хараалдагдана:

- үзэг бэшэгэй талаар зүбөөр, алдуугүйгөөр ба удхатайгаар (удхыень ойлгожо) уншаха оньһонаргатай, дадалтай болохо;
- уран хурсаар уншаха шадабаритай болохо;
- уран зохёолыг сюжетно- композиционно нэгэдэл гэжэ хадужа абаха;
- уран зохёолыг ба тэрэнэй хубинуудыг хаба соогоо бээ даагаад анализ хэхэ шадабаритай болохо;
- уран зохёолдо үндэнэ баримтатай эстетическэ сэгнэлтэ үгэжэ шадаха;
- уран зохёолыг соёл болон ёһо заншалтай холбожо, тайлбарилха шадабаритай болохо;
- диалог ба монолог зүбөөр хэрэглэжэ, хэлэжэ шадаха болохо;
- элдэб янзын бэшэмэл ажалнуудыг бүтээхэ шадабаритай болохо;
- шэнжэлгын ажалнуудыг хэхэ шадабаритай болохо.

Нурагшад гол түлэб иимэ юумэнүүдыг мэдэхэ ёһотой:

- уншажа байһан зохёолойngo автор тухай, номой нэрын удха тайлбарилга;
- шудалан үзэжэ байһан зохёолой герой болоод гол үйлэдэгшэ нюурнууд тухай, зохёол соохи шухала үйлэнүүдыг мэдэхэхэ гадна, тэдэнэй хоорондохы харилсаа холбоонуудыг, типическэ удха шанар;

программын эрилтын ёһоор сээжэлдэнэн шүлэгүүдыг, эпическэ зохёолой хэхэгүүдыг;

- литературна зан абари (характер), литературна тип, романтизм, реализм гэнэн ойлгосонуудай шухала шэнжэнүүдыг г. м.

Нурагшад иимэ юумэнүүдыг хэжэ шадаха ёһотой:

Нурагшад мэдэсэ шадабарийн гол эрилтэнүүд

Нурагшад иимэ юумэ мэдэхэ, шадаха ёһотой:

- уран зохёолшын зохёол соогоо бэшэһэн уран зураглалыг хөөрөжэ;
- үзэжэ байһан зохёолой гол шухала үйлэнүүдыг бусад олон юрын үйлэнүүдхэ илгажа;
- зохёол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниие, сагыг, тэрэнэй хойшолонгыг элирүүлжэ;
- үзэжэ байһан зохёолой хэлэнэй уран аргуудыг, байгаалийн зураглалуудыг текст сооһоо илгажа;
- зохёолой геройдо өөрын хэхэн хэрэг, үйлэ, хэлэнэн ханал бодолын баримталан, характеристикэ үгэхэ;
- уран зохёол ба хрестомати соохи текст зүбөөр, тодорхойгоор уншажа;
- сээжэлдэнэн зохёолоо тодоор, уранаар уншажа;
- багшаг эпическэ зохёол болоод ехэ зохёолой хэхэгүүдыг тобшоор, удхадань дүтэрхыгөөр,
- багахан эпическэ зохёолой удхаар түсэб табижа;
- өөрынгөө дураар уншан зохёол тухайгаа ханамжая, ойлгоһоноо өөрынхээрээ хөөрөжэ;
- уран зураашадай гоё найхан зураг тухай ойлгоһоноо, ханамжая хэлэжэ;
- “түрэлхи литература” болоод уншан ном соохи тайлбари үгэдэг оньһо хэрэглэжэ.
- уран зохёолшын зохёол соогоо бэшэһэн уран зураглалыг хөөрөжэ;

- уран зохёолшын зураглахан зурагыг ухаан бодолдоо, сэдхэлдээ бий болгож;
- үзэжэ байһан зохёолой гол шухала үйлэнүүдые (эпизодуудые), үйлэдэгшэ нюурай хэлэһэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юрын үйлэнүүдһээ илгажа;
- зохёол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниие, сагыг, тэрэнэй хойшолонгыг элирүүлжэ;
- үзэжэ байһан зохёолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалин зураглалнуудые текст сооһоо илгажа;
- зохёолой идеяг болоод уран хайханай талыг харуулалгада сюжетэй зүйлнүүдэй (үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, үйлын хүгжэлтын эгээл дээдэ шата) үүргэ болон гол проблематика элирүүлжэ;
- үзэгдэжэ байһан зохёолнуудай байгуулгын (композициин) зүйлнүүдые илгажа;
- зохёолой удха задалан харуулхадаа, геройн үүргэ ба геройдо үгэһэн авторай сэгнэлтэ эли тодо болгож;
- зохёолой геройнуудай өөр өөрын ба бултандань хабаатай шэнжэнүүдые тодорхойлон, характеристикэ үгэжэ, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһые элирүүлхэ зорилготойгоор геройнуудые зэргэсүүлжэ;
- уран зохёолнуудай текст лирическэ, эпическэ, драматическа жанрай байһаарнь тэдэниенг хараадаа абажа, тодоор, уранаар уншажа;
- уран зохёолой геройнуудта характеристикэ үгэхэ сложно түсэб табижа;
- үзэжэ байһан зохёолой геройнууд тухай, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһые хараадаа абан, хурагша бүхэнэй, бүхы хурагшадай зэргэсүүлһэн аман гү, али бэшэмэл өөрын бодомжолготой найруулга (сочинени- рассуждени) зохёож;
- монологическа хэлэлгэ хайнаар хэрэглэжэ, өөрынгөө ханамжа ойлгосотойгоор хэлэжэ, тэрэнэ ойлгуулжа, баримталжа, хамгаалжа;
- түсэб табижа, тэрэ тоодо тезиснэ түсэб, мүн литературна - критическэ статьянуудаар конспект бэшэжэ;
- нэгэ гү, али хэдэн материалнууд дээрэ үндэһэлэн, литературна темээр элидхэл, соносхол (сообщени) гү, али реферат бэлдэжэ;
- үзэһэн зохёолоор гү, али хэдэн зохёолнуудаар проблемнэ шэнжэтэй аман ба бэшэмэл бодомжолготой сочинени (сочинени- рассуждени), тэрэ тоодо зэргэсүүлһэн характеристикэ зохёож, мүн литературна ба публицистическэ темэнүүдээр бодомжолготой сочинени зохёож;
- литературын асуудаонуудаар бэшэһэн хүдэлмэринүүдээр тезисүүдые ба конспектүүдые табижа;
- бэеэ даагаад уншаһан номоор, хараһан кинофильмүүдээр, теледамжуулгануудаар, зүжэгүүдээр, уран зурагуудаар, шагнаһан хүгжэмөөр рецензи гү, али ханамжа бэшэжэ;
- уншаһан номой справочна аппарат, мүн литературна терминүүдтэй словарь, шэнэ толинуудые хэрэглэжэ г.м.

Программын бүридэл

Уран зохёол- үгын искусство
Арадай аман зохёол
Онһон ба хошоо үгэнүүд.
Таабаринууд.
Буряад арадай аман зохёолой ёһо гуримай поэзи
Тоонто тайха, милаан, хорюул сээр тухай
Домог-үльгэ тухай ойлгосо.
Дэлхэйн бий болоһон тухай
Үльгэр тухай ойлгосо
Арадай аман зохёол. Үльгэр тухай ойлгосо. «Аламжа Мэргэн» үльгэр.
«Аламжа Мэргэн» үльгэрһөө хэһэгүүд

Нийтэ монголой уран зохёол
“Юун түлхюур”
Хургаалай зохёолнууд тухай
Сажа Бандида Гунгаажалцан
Сайн үнэтэ эрдэнийн сан субашид
Ринчен Номтоев “Аршаанай дуһал” гэхэн тайлбари зохёол тухай
“Шэдитэ хүүр” гэхэн зохёол тухай
ХХ зуун жэлэй буряад уран зохёол
Уянга гү, али уянгата зохёол тухай
Пейзажна уянга
Хэлэнэй уран аргууд
Зэргэсүүлгэ
Эпитет
Метафора
Олицетворени
Эхэ орон
В.К. Петонов “Минии Росси”
Б.Д. Абидуев “Сонхоор малайһан һара”
Д.З. Жалсараев “Эхэ тухай дуун”
Үргэлжэлһэн зохёол тухай
Ц.-Д. Ж.-Б. Дамдинжапов «Юрын буряад эхэ».
С.С. Цырендоржиев “Шобоодой” (хөөрөөн)
Л.Д. Тапхаев “Фермын үхибүүд” (хөөрөөн)
Ц.Р.Галанов «Хүгжэм»
Ч.Цыдендамбаев «Шэнэ байшан» (хөөрөөн)
Хани нүхэсэл
Ч.Цыдендамбаев «Галын аадар» (хөөрөөн)
Ж.Б. Балданжапон
“Алханын нюусанууд” (туужаһаа хэһэгүүд)
Түрэл нютагай байгаали
Ц.Н.Номтоев
“Эдэбхи” (туужаһаа хэһэгүүд)
Г. Х. Базаржапова-Дашеева
«Зунай үдэшэ», «Нара хүлээнэб».
Басни тухай ойлгосо
Б.Б.Базарон «Эрдэмтэ эрбээхэй»
Э.С.Манзаров “Золдоо хатарһан зомгооһон”
Баллада тухай ойлгосо.
Лиро-эпическэ зохёол. Ц.-Д. Дондогой
«Гэр тухай баллада».
Хүүгэдэй драматическа буряад уран зохёолой онсо шэнжэнүүд
М.Ж. Батоин “Хүхэ зүһэтэй үнэгэн”

Литератураар хурагшадай мэдэсэ, шадабари, дүршэл сэгнэхэ эрилтэ

Программын эрилтын ёһоор хурагшадай ямар мэдэсэ, шадабари, дүршэлтэй болоһые, буряад литрератураар хэр зэргэ бэлэдхэлтэй байһаниие зүбөөр элирүүлхэ, шалгаха гол зорилго болоно. Дээрэ хэлэгдэһэн шэглэлнүүд соо табигдаһан заабари хараадаа абажа, хурагшадай мэдэсэ сэгнэхэдээ, тэдэнэй журам, үзэл бодол, мэдэрэлын хэр зэргэ зүбөөр бүрилдэн, эстетическэ талаараа ямараар хүмүүжүүлэгдэжэ байнаб, уншаһан уран зохёолоо зүбөөр ойлгожо, сэгнэжэ шадаха шадабаринь хэр зэргэ бүрилдэжэ байнаб гэхэн зүйлнүүдтэ анхаралаа хандуулха хэрэгтэй. Хурагшадай шата бүхэндэ (хэшээлэй алишые үедэ) үнгэргэгдэдэг хурагшадай уншалгын үедэ, уншажа байһан зохёолой удхые зүбөөр ойлгохо, хөөрөжэ шадаха дүршэлын хөгжөөхэ. Зохёол соо харуулагдаһан үйлэ хэрэг, үйлэдэгшэ нюурнууд, хэлэһэн үгэ, хэһэн хэрэг, зохёолой идейнэ удха болон уран хайханайн зүйлнүүдые элирүүлгэдэ уран зохёолой ямар удхатай, үүргэтэй байһыень хурагшадай ойлгожо, өөрынхээрээ сэгнэжэ шадаха дүршэл шадабариинь арьбадхаха, үргэдхэхэ.

Уран зохёол шудалан үзэлгэдэ, илангаяа тэрэнэй шүүмжэлэл хэлгэдэ литературын теори шудалха айхабтар ехэ удха шанартай. Литературын теориин удхые гүнзэгыгөөр ойлгуулха гэжэ оролдохо, гадна хурагшадай мэдэсые практическа ажалда, шудалан үзэжэ байһан уран зохёолоор (зохёолго) бэшэлгэдэ, хөөрэлгэдэ зүбөөр. Шадамараар хэрэглүүлхэ болоно. Энэ талаар литература болон искусство тухай хэлэһэн үгэ, статья хурагшадай литературна бэлэдхэлдэ тон ехэ удха шанартай.

Хурагшадые тусхай литературна бэлэдхэлтэй болгохын тула литературын теори хайнаар шудалуулха, гүнзэгы мэдэсэтэй болгохо шухала. Эндэ багша хурагшада мэдэсэдэ, тэрэнэй шанартань тусгаар эрилтэ табиха уялгатай.

Хурагшад зохёолго, асуудалда харюу, реферат, тестнүүдээр хүдэлмэри болон бэшэшые бэшэмэл хүдэлмэри ямараар бэшээб, тэрээн дээрэһэнь үндэһэлжэ, тэдэнэй литератураар бэлэдхэлэй, мэдэсын, аман ба бэшэмэл хэлэлгын дүршэл шадабариин хэр зэргэ хөгжэһыень сэгнэхэ болоно. Программын эрилтын ёһоор хурагшадай литератураар бэлэдхэл, илангаяа хурагшадай аман ба бэшэмэл хэлэлгын бэлэдхэл, дүршэл. Шадабари тусхай гуримтайгаар бүрилдүүлэгдэхэ ёһотой.

Хуралсалай жэлэй турша соо четверть бүхэндэ түрэлхи литератураар бэшэгдэхэ ёһотой зохёолгын тоо иимэрхүүгээр хубаагдаха болоно:

Клас с	Бэшэгдэхэ зохёолгын тоо		
	Класста а	Гэртэ э	Хамта дээрээ
6	3-5	2-4	5-9

Зохёолгын хэмжээ гол түлэб иимэ байха: 5 класста – дэбтэрэй 1-2 нюур; 6 класста- 2-2,5; 7 класста -2,5-3; 8 класста -3-3,5; 9 класста – 3,5-4; 10 класста -4-5; 11 класста -5-6 нюур.

Хэрбээ хурагшын зохёолгын дээрэ хэлэгдээрэлтэһээ багаар бэшэгдэһэн аад, удхын талаар хангалтатай байбалнь, эрилтын ёһоор сэгнэлтын тэмдэг табиха. Хэрбээ зохёолгын хараалагдаһан эрилтэһээ ехээр бэшэгдээд байгаа һаань, тэрэнтэй зэргэ сэгнэлтэ үргэжэ болохогүй.

Хурагшадай үгэһэн аман харюуда сэгнэлтэ табихадаа, иимэ гол эрилтэ хүтэлбэри болгон абаха:

1. Үзэжэ байһан зохёолой удха мэдэлгэ, уран хайханайн талые, идейнэ удхыень ойлголго, хайнаар уншажа, хөөрөжэ шадалга.

2. Зохёол соо харуулагдаһан үйлэ (эпизодой) хоорондохи холбоо, геройн хэһэн хэрэг, үйлэ. Хэлэһэн үгэ г.м. элирүүлэн хөөрөжэ шадалга.
3. Үзэһэн зохёолой эстетическэ удха элирүүлхын тулада хэрэглэгдэдэг уран хурса үгынүүргые ойлгожо, хэрэглэжэ шадалга.

4. Шүүмжэлгэ хэхэдээ, класстаа үзэһэн гү, али өөрөө уншаһан зохёолоо хэрэглэжэ нуралга. Зохёол тухай мэдэхэ болоһон, ойлгоһон юумэээ сэбэл литературна хэлээр хэлэжэ шадаха, харюу зүбөөр үгэхэ; класс бүхэндэ уранаар, тодо һонороор, ходорхойгоор уншаха, тиихэдээ 5 класста 1 минута соо 100 үгэһөө доошо бэшэ, 6 класста – 110 –һаа доошо бэшэ, 7 класста – 120 үгэһөө доошо бэшэ үгэ уншажа үрдихэ гэжэ хараалагдана.

Саашадаа дээдэ класста уншалгаарр иимэрхүү ёһо гурим гол түлэб баримталагдаха зэргэтэй.

«5» сэгнэлтэ:

- үзэжэ байһан зохёолойнгоо удхые тон найнаар, бүхөөр, гүнзэгыгөөр ойлгоһоноо харуулха, зохёолой идейнэ – эстетическэ удхые тайлбарилхадаа, уран аргын үүргэ харуулагдаһан үйлын хоорондохи үлхөө холбоо, геройн ба үйлэдэгшэ нюурнудай абари зан, хэһэн хэрэг болон тэрэнэй ямар удхатай байһые ойлгоһоноо хэлэжэ, хөөрөжэ шадаха байхадань;

- уран захёолой шүүмжэлэл хэхэдээ, литературын теорёор мэдэсээ, шүүмжэлэл хэхэ дүршэлөө, хэлэһэн һанал бодолоо баримталхын тула текст соо байһан зүйлнүүдые хэрэглэжэ, зохёол сохиүе сагай хоорондохи холбоо тайлбарилжа шадахадань (9-11 кл.);

«4» сэгнэлтэ:

- зохёолой текст найнаар, гүнзэгыгөөр ойлгоһон байхадань;

- зохёолой идейнэ – эстетическэ удхые тайлбарилхадаа, уран аргын үүргэ харуулагдаһан үйлын хоорондохи холбоо, геройн ба үйлэдэгшэ нюурнудай абари зан, хэһэн хэрэг болон тэрэнэй ямар удхатай байһые ойлгоһоноо хэлэжэ, хөөрөжэ шадаха байхадань;

- уран захёолой шүүмжэлэл хэхэдээ, литературын теорёор мэдэсээ, шүүмжэлэл хэхэ дүршэлөө, хэлэһэн һанал бодолоо баримталхын тула текст соо байһан зүйл хэрэглэжэ, шадаха байхадань;

- сэбэр литературна хэлээр хэлэжэ, хөөрөжэ шадаха байхадань табиха.

Гэбэшье хурагша үгэһэн харюу соогоо 1-2 бага зэргын алдуу гаргахадань табиха.

«3» сэгнэлтэ:

- үзэжэ байһан зохёолойнгоо текст гол түлэб мэдэһэн, дунда зэргээр ойлгоһон байхадань, зохёолой уран найхание болон идейнэ удха тайлбарилхадаа, үгын уран аргын үүргые гол үйлын хоорондохи холбоо, герйн абари зан, хэһэн хэрэг хэр зэргэ ойлгоһоноо гол түлэб хэлэжэ шадаха байхадань;

- литературын теориин асуудал юрэнхыдөө мэдэхэ байбашье, зохёол шүүмжэлэхэдээ, тэрэнэ хэрэглэжэ шадаха шадабариинь тулюур байхадань;

- зохёол шүүмжэлхэ дүршэлтэй хүсэд болоогүй, хэлэһэн һанал бодолоо зохёолой текстээр баримталха шадабариинь тулюур байхадань;

- уншажа, хөөрөжэ шадаха шадабариинь юрэ дунда зэргэ байхадань табиха. Багшын асуудалда харюусахадаа, хэдэн алдуу гаргаад, найнаар хэлэжэ шадаагүй һаань, харюугай байгуулга дутуутай байхадань табиха.

«2» сэгнэлтэ:

- зохёолой удха тулюураар мэдэхэ, зохёолой идейнэ – эстетическэ удхые тайлбарилхадаа, гол геройн, үйлэдэгшэ нюурнудай хэһэн хэрэг, үйлэ, һанал бодол, абари зан, шухала уран аргын үүргые элирүүлжэ шадахагүй, юрэ теоретико – литературна ойлгосо мэдэхэгүй, литературна хэлэнэйн ахир, уншалгые техникэ тулюур, уншаха, хөөрэхэдөө ядалдага байхадань;

- мүн зохёолой удхаар юумэ мэдэхэгүй, программын гол шухала теоретико- литературна асуудал огтолон ойлгоогүй байхадань;

- хэлэхэ, хөөрэхэ юумэээ зүбөөр байгуулжа, зохёожо шадахагүй, уншаха, хөөрэхэ

дүршэлын тонахир, тулюур байхадань табиha.

Зохёолго сэгнэлгэ

«5» сэгнэлтэ:

- үзэжэ байхан зохёолойнгоо текст тон найнаар мэдэжэ, табиhan түсэбэй ёhoор темээ гүнзэгыгөөр харуулжа, бэшэhэн зүйл, hanал бодолоо батаар үндэhэлжэ, жэшээгээр баримталhan, темээ зүбөөр харуулхын тула литературна материал найнаар эблүүлэн шүүмжэлжэ, нэгэдхэжэ, тобшолол хэжэ шадахадань;
- удхадань тааруулhan найн стильтэй; зүб литературна хэлээр бэшэгдэhэн байхадань;
- хэлэлгын нэгэн гү, али хоёр алдуу хэhэн; удхын талаар багашаг эли бэшэ зүйл гаргahan байхадань табиha;

«4» сэгнэлтэ:

- табиhan түсэбэй ёhoор темээ яhала дүүрэнээр удхалжа, литературна материал найн мэдэхэ байhanaа харуулжа, зохёолойнгоо бэшэшье хэрэгтэй материал хэрэглэжэ, hanал бодолоо үндэhэлжэ, тобшолол ба согсолол хэжэ шадахадань;
- удхын 2-3 алдуу гаргahan, темэhээ хажуу тээшэ халта хазагайрhan. 3-4 хэлэлгын дутагдал гаргahan байхадань табиha.

«3» сэгнэлтэ:

- темэ гол түлэб харуулагдаад, бүхы дээрээ зүбшүү байбашье, нэгэ талаhаань харуулhan гү, али темээ гүйсэд харуулжа шадаагүй, найруулан бэшэхэдээ текстын удхаар зарим тэды алдуу гаргahan, темэ хазагайруулагдаhan, тобшолол ба согсолол хэжэ шадаагүй байхадань;
- литературна материал яhала гуримтайгаар найруулhan аад, зүгөөр зарим hanал бодолоо hamарhan, урда хойнонь оруулhan байхадань;
- удхын талаар 4-5 дутуу зүйл, хэлэлгын талаар дүрбэhөө дээшэ бэшэ алдуу гаргahan байхадань табиha.

«2» сэгнэлтэ:

- темээ хүсэд харуулжа шадаагүй, түсэбөө баримталаагүй, зохёолой текст тулюураар мэдэхэ, зарим үйлэ огтолон мэдэхгүй дээрэhээ, дутуу бэшэhэн, ямаршье тобшолол, согсолол хээгүй, hanал бодолоо текстын материалаар баримталаагүй, юрэнхыгөөр бэшэжэрхиhэн байхадань;
- зохёолгын хубинууд хоорондоо huлаар холбогдоhон, бэшэhэн материалаа бодолгүйгөөр эблүүлhэн байхадань;
- тулюур хэлэтэй, огто таарахагүй хэлэнэй алдуунуудыг гаргahan байхадань табиha.

Энэ тайлбари бэшэг соо үгтэhэн дурадхалнуудыг багша бэлүүлхэдээ, huрагшадайнгаа наha, бэлэдхэл, мэдэсэ, шадабари хараадаа ябан ажаллаха. Сээжэлдэхэ зохеолнууд багшын үзэмжөөр үгтэхэ гэжэ хараалагдана.

Тус ажалай программа 1 жэлдэ зохёогдоо, неделидэ 1 час үгтэнэ. Багша «Календарна – тематическа түсэблэлгэдэ» хубилалта оруулха эрхэтэй.

Календарно-тематическа түсэблэлгэ /6 класс/

Үдэр		Программар үзэгдэхэ материал	Хэшээлэй темэ	Часууд	Түсэблээн үрэ дүнгүүд			Элдэб практическа даабаринууд	Гэрэй даабари
түсэб	факт				Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд	Метапредметнэ үрэ дүнгүүд	Буряад литератураар шадабари, мэдэсэ		
06.09		Оршол Арадай аман зохёол	Уран зохёол - үгын искусство Онһон үгэнүүд тухай мэдэсэ	1	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһыс ойлгоно. Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно.	Бэеэ гуримшуулаад ябахашадабари: багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха; - хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо; Оршон тойрониие шудалхашадабари : - номоор хүдэлхэ (ном гаршагай, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо); Харилсаха шадабари: өөрынгөө ханаа бодол аман хэлэлгээр, харуулха; Бэеэ гуримшуулаад ябахашадабари:	Искусство, тэрэнэй халбари тухай. Таблицаар ажал. 6-дахи класста «Буряад литература» гэһэн предметэй зорилго. "Уран зохёолшо" ба автор" гэһэн ойлгосонууд". Онһон үгэнүүд тухай мэдэсэ дабтан үргэдхэхэ, зохёохо аргуудтай танилсуулха.	Ойлгосо хайтайгаар уншалга. Конспект бэшэлгэ. Онһон үгэнүүдэ хүсэд болгожо бэшэхэ.	Ребус зохёохо.
13.09			Хошоо үгэнүүд тухай мэдэсэ. Онһон хошоо үгэнүүдэй илгарал Таабаринууд тухай	1	Аянга, хэлэлгын темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо. Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно.	Бэеэ гуримшуулаад ябахашадабари: -багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха; -юу хэхэ гээшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ; Оршон тойрониие шудалхашадабари: -текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо; - текстын удха дамжуулха. Харилсаха шадабари: - хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо.	Хошоо үгэнүүд тухай мэдэсэ дабтан үргэдхэхэ, зохёохо аргуудтай танилсуулха. Онһон хошоо үгэнүүд тухай мэдэсэ дабтан үргэдхэхэ. Таабаринууд тухай мэдэсэ дабтан үргэдхэхэ.	«Аяса сай дээрэ» Н. Дамдиной шүлэг уншаад, анализ хэхэ, удхыень тайлбарилха. Зурагаар таабариин тайлбари харилсуулха	Найруулга -Онһон үгын удхаар онтохон.

20.09 27.09		Буряад арадай аман зохёолой ёһо гуримай поэзи	Буряад арадай аман зохёолой ёһо гуримай поэзи Тоонто тайха, милаан, тухай Домог-ульгэр тухай ойлгосо	2	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын Тэмдэгүүдэй үүргэ).	Орион тойрониие шудалха шадабари: - үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо. Тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ; . Харилсаха шадабари: - хоёр хоёроороо, бүлэг бүлэгөөр хүдэлхэ. Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: - багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.	Гэр бүлын. Календарна ёһонууд. Тоонто тайха, милаан, хорюул сээр тухай Космогоническа, теогоническа, генеалогическа домог-ульгэрнүүд тухай.	Асуудалнууд та харюу үгэхэ. Иоонто тайха ёһолол тухай. Милаанай ёһо гуримууд. Милаанай зорилго ямар бэ? Уншаха. Асуудалнууд та харюу.	?1,3 стр. 24 ?1 н. 26
04.10			«Дэлхэйн бии болоһон тухай» Ульгэр тухай ойлгосо.	1	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгаха; - багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха. Орион тойрониие шудалха шадабари : - үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо. Тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ; Харилсаха шадабари: уран гоёор уншаха, хөөрэхэ	Научна болон уран литература тухай ойлгосо. Литературын түлэбүүд тухай ойлгосо. уншалга: «Дэлхэйн бии болоһон тухай». «Хорёодой үбгэн». Бөө мүргэлэй урда тээхи домог үгэ тухай. Ульгэршэд, онтохошод, дуушад тухай.	Тус мифэй түсэб бэлдэхэ. уран гоёор уншаха, хөөрэхэ. Хориин 11 эсэгэнэрэй нэрэнүүды сээжэлдэхэ. Бүлэгтэ ьубааха. Арадай аманзохёол тухай ойлгосо.	?4 н. 29 ?2,3 н. 32

11.10 18.10		Аламжа Мэргэн-эрэлхэг зоригтой баатар. Аламжа Мэргэн-йморин	2	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ). Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно	<p>Бээ гурмишуулаад ябах шадабари:</p> <ul style="list-style-type: none"> - багшын үгэнэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха. <p>Орион тойрониие шудалха шадабари:</p> <ul style="list-style-type: none"> - багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха; - үгөөр хэлэгдэнэн ойлгосо - схемэ, таблица, модель болгохо. <p>Харилсаха шадабари:</p> <ul style="list-style-type: none"> - хоёр хоёроороо, бүлэг бүлэгөөр хүдэлхэ, тийхэдээ олон ондоо «тушаал» бэе дээрээ абаха: ударидагшын, даабари дүүргэгшын, бэшээшын г.м. <p>Орион тойрониие шудалха шадабари:</p> <ul style="list-style-type: none"> текстын удха дамжуулха. 	<p>Үльгэр тухай тобшо мэдээн. Литературна түлэбүүд Арадайнгаа хэр угһаа абажа ябаһан наадануудай дүримүүдтэй танилсан, аман хэлэлгэ, хүбэлгэн ухаа хүгжөөн, эбтэйгээр наадаха шадабари олгохо. Табиһан асуудалнуудтаа дүүрэн харюу үгэжэ хургаха; Текстэ дүтэрхыгөөр хөөрөжэ шадаха Түсэб табиха шадаха еһотой.</p>	<p>Зохёол дээрэ хүдэлмэри. Нурагшадай бээ даагаад хүдэлэлгэ Үльгэр соохи фантастическэ найруулгануудай удха шанар «Аламжа Мэргэн» үльгэрэй 3-9 бүлэгүүдые уншаха. Тобшо конспект бэшэхэ.</p>	<p>нюур 38-48-уншаха, хураангы гаар бэшэхэ</p>
25.10 08.11		Хоёр Зутан абганар тухай. Аламжа Мэргэн-эрэлхэг зоригтой баатар.	2	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ).	<p>Бээ гурмишуулаад ябах шадабари:</p> <ul style="list-style-type: none"> - багшын үгэнэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха. <p>Орион тойрониие шудалха шадабари:</p> <ul style="list-style-type: none"> - номоор хүдэлхэ (ном гаршагай, тусгаар Аламжа Мэргэн-эрэлхэг зоригтой баатар. 	<p>Уран гоёор уншажа шадаха. Үльгэр тухай тобшо мэдээн. Литературна түлэбүүд.</p>	<p>Характеристи кэ бэшэхэ. Зохёол дээрэ хүдэлмэри. Нурагшадай бээ даагаад хүдэлэлгэ.</p>	<p>характер истикэ бэшэхэ</p>

15.11			Аламжа Мэргэнэй Ягша Хара абгайтай тулалдажа, илалта туйлаһаниинь «Аламжа Мэргэн – эрэлхэг зоригтой баатар» найруулга	1	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ).	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: - багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха. Оршон тойрониие шудалха шадабари: - багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха; - үгөөр хэлэгдэһэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо. Тиин һөөргөн модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ; - текстын удха дамжуулха. Харилсаха шадабари: - хоёр хоёроороо, бүлэг бүлэгөөр хүдэлхэ, тиихэдээ олон ондоо «тушаал» бэе дээрээ абаха: ударидагшын, даабари дүүргэгшын, бэшээшын г.м.	Аламжа Мэргэнэй Ягша Хара абгайтай тулалдажа, илалта туйлаһаниинь, удха дээрэ ажал.	Аламжа Мэргэн Агуу Гоохон хоерые зураглажа, характери кэ бэшэжэ, түсэб табиha Зохёолой удхаар тест - шалгалта «Аламжа Мэргэн – эрэлхэг зоригтой баатар» гэһэн темэдэ найруулга бэшэхэ,	Аламжа Мэргэнэй Ягша Хара абгайтай тулалдажа, илалта туйлаһаниинь (хоорэхэ) Найруулгын тобшолол гаргаха
22.11		Нийтэ монголой уран зохёол	Нийтэ монголой уран зохёол Һургаалай зохёолнууд тухай	1	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (темп, үгэнүүдэй болон сэглэлтын тэмдэгүүдэй үүргэ). литературна теорин мэдэнэ гүб, али үгы гү гэжэ өөрыгөө сэгнэхэ.	Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари: - багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха. Оршон тойрониие шудалха шадабари: - багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха; - текстын удха дамжуулха. Харилсаха шадабари: - хоёр хоёроороо, бүлэг бүлэгөөр хүдэлхэ, тиихэдээ олон ондоо «тушаал» бэе дээрээ абаха.	Үльгэр тухай тобшо мэдээн. Арадайнгаа хэр угһаа абажа ябаһан наадануудай дүримүүдтэй танилсан. Жанрнууд тухай тобшо ойлгосо. Һургаалай зохёолнууд тухай.	Зохёол дээрэ хүдэлмэри. Һурагшадай бээе даагаад хүдэлэлгэ Субашад жанр, уншалга – хөөрэлгэдэ бэлдэхэ. Таблицаар ажал.	? 2 н. 69

29.11			Сажа Бандида Гунгаажалцан (1182-1251)	1	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно.	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: -өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгах; Оршон тойрониие шудалха шадабари: - номоор хүдэлхэ (номой гаршагай, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо); - багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргах; Харилсаха шадабари: -уран гоёор уншаха, хөөрэхэ. - текстын удха дамжуулха.	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгын хэшээл. Үгтэһэн зохёолнууды уранаар уншаха, хургаал заабаринууды дэбтэртээ бэшэхэ, хадуужа абаха. «Шэдитэ хүүр», «Хэнтэг үбгэн ба гэнэн хүгшэн». «Арсалан харлаг хоёр».	Үгтэһэн зохёолнууды уранаар уншаха, хургаал заабаринууды дэбтэртээ бэшэхэ, хадуужа абаха.	Хургаал заабари үгтэһэн мүнүүд сооһоо найшаагдаһыень сээжэлдэхэ.
06.12			Сайн үгэтэ эрдэниин сан субашид ». (Зохёолһоо хэхэгүүд).	1	Ямар хургаал абаабта? .	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: -багшатаяа хамта хэшээлэйнгээ зорилго табиха; -юу хэхэ гээшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ; Оршон тойрониие шудалха шадабари: - номоор хүдэлхэ (номой гаршагай, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо); -текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо; - текстын удха дамжуулха. Харилсаха шадабари: - хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо; -уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.	Шалгалтын уншалга-хөөрэлгэ, анализ.хургаалнуудай удхаар схемэ зураха.	«Сайн үгэтэ эрдэниин сан субашид» уншаха. Багахан тайлбари бэшэхэ. .	? 2 н. 101

13.12			Ринчен Номтоев “Аршаанай дунгал. “Аршаанай дунгал” гэнэ н тайлбари зохёол тухай	1	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно. Буряд сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд.	Бээ гурмишуулаад ябахад шадабари: -хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойнооһоон тоолохо; Орион тойрониие шудалхад шадабари: -текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо; - текстын удха дамжуулха. Харилсаха шадабари: -хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо; -уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.	Зохёолнуудай уран найханай аргуудыг харуулха. Удхад дээрэ ажал үнгэргэхэ.	«Үргэлэй ямаан», «Һарьһан эрбээхэй». Энэ зохёол мүнөөшье гүнзэги удхатай... Творческо хүдэлмэри	??,3 н. 100 ?2 н. (111-113 н.) уншаха.
20.12			“Таландага шубуун”, “Хүхэ зүһэтэй үнэгэн”	1	Буряд сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би бурядби гэнэн омогорхол омогорхол түрүүлхэ.	Орион тойрониие шудалхад шадабари: -текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо; - текстын удха дамжуулха. Харилсаха шадабари: -хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо; - уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.	Буддын шажанай зохёолнуудтай һурагшадые танилсуулан, буддын шажанай һургаал заабари дээрэ хүмүүжүүлхэ	Инсценировка одо бэлдэхэ. Тшсэб зохёохо.	??-4 н. 111
27.12			“Арьяатанай хаан Арсалан борохон туулай хоёр”	1	Буряд сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би бурядби гэнэн омогорхол түрүүлхэ.	Орион тойрониие шудалхад шадабари: -текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо; - текстын удха дамжуулха. Харилсаха шадабари: -хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо; - уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.	“Арьяатанай хаан Арсалан борохон туулай хоёр”, “Худагай һохор баха”, “Хаан хүбүүн бирманай хүбүүн хоёр” зохёолнуудыг уншаха, шүүлбэри хэхэ. Жанр, сюжет, байгуулга, һургаал элтрүүлхэ.	“Арьяатанай хаан Арсалан борохон туулай хоёр”, “Худагай һохор баха”, “Хаан хүбүүн бирманай хүбүүн хоёр” зохёолнуудыг уншаха, шүүлбэри хэхэ.	Текстээр һанамжа бэшэхэ н. 119-120

10.01			Буддын шажанай уран зохёол тухай . ойлгосо.”Шэди тэ хүүр” «Хэнтэг үбгэн ба гэнэн хүгшэн».	1	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно.	Бэээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгаха; Орион тойрониие шудалха шадабари: - номоор хүдэлхэ (номой гаршагай, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо); - багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха; Харилсаха шадабари: -уран гоёор уншаха, хөөрэхэ. - текстын удха дамжуулха.	Холбоо хэлэлгэ хүгжөөлгын хэшээл. Үгтэһэн зохёолнуудые уранаар уншаха, хургаал заабаринуудые дэбтэртээ бэшэхэ, хадуужа абаха. «Шэдитэ хүүр», «Хэнтэг үбгэн ба гэнэн хүгшэн». «Арсалан харлаг хоёр».	Үгтэһэн зохёолнуудые уранаар уншаха, хургаал заабаринуудые дэбтэртээ бэшэхэ, хадуужа абаха. «Шэдитэ хүүр», «Хэнтэг үбгэн ба гэнэн хүгшэн».	? 7 н. 125 ?6 н. 129
17.01		XX зуун жэлэй буряад уран зохёол	XX зуун жэлэй буряад уран зохёол.	1	Хэлэнэй уран аргуудые мэдэсэ ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно.	Бэээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо; Орион тойрониие шудалха шадабари: - номоор хүдэлхэ Харилсаха шадабари: - өөрынгөө ханаа бодол аман хэлэлгээр харуулха.	Уянга гү, али уянгата зохёол тухай . пейзажна уянга тухай. Хэлэнэй уран аргууд. Зэргэсүүлгэ. Эпитет, метафора, олицетворени		
24.01		Эхэ орон	В. Петонов «Минии Росси» Б.Абидуев “Сонхоор малайһа	1	Текстын удха дээрэ хүнэй ажаמידарал тухай бодомжолхо.	Бэээ гуримшуулаад ябаха шадабари: -хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо;. Орион тойрониие шудалха шадабари:	зохёолнуудтай танилсуулха, зохёолой байгуулга, уран аргууд тухай мэдэсэ үргэдхэхэ.	Д.Жалсараев “Эхэ тухай дуун”, В. Петонов Шүлэгүүдые уран гоёор	сээжэлдэх э н. 141

			н нара”			- текстын удха дамжуулха. Харилсаха шадабари: -хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие ойлгохо; -уран гоёор уншаха	Зохёолой уран уншаха. арганууд, шүүмжэлэл.	Зохёолой уран арганууд, шүүмжэлэл.	
31.01			Ц-Д. Дамдинжапов «Юрын бурад эхэ».	1	Эхэ тухайгаа бодомжолго	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: -өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатаа сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгах; Орион тойрониие шудалха шадабари: - текстын удха дамжуулха. Харилсаха шадабари: -уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.	Үргэлжэлһэн зохёол тухай. Хөөрөөн тухай ойлгосо. Үзэжэ байһан зохеолойнгоо гол үйлэнүүдые, геройнууд, тэдэнэй хоорондохи харилсаан тухай хөөржэ хургаха	Үргэлжэлһэн зохёол тухай. Хөөрөөн тухай ойлгосо.	Б.Б. тухай 3-дахи нюурһаа хураамжа лан бэшэхэ. 147-150
07.02			С.С. Цырендоржиев “Шобоодой” (хөөрөөн)	1	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ Ойлгоно.	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: -багшын алгоритмаар хүдэлжэ шадаха.	авторай характеристикэ, диалог, портрет, тухай мэдэсэ.	Уншаха, шүүмжэлхэ.	?4 н. 7
14.02			Зохёолой сэдэб, гол бодол	1	Эдир наһандаа баатаршалга гаргаһан Шобоодой тухай.	Орион тойрониие шудалха шадабари: -багшатаа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха; Харилсаха шадабари: -хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниие Ойлгохо.	Эпическэ зохёолнуудай түлэб, жанрнууд, зорилго, ажабайдалай зураглал тухай мэдэсэ.	Зохёолой сэдэб, гол бодол элирүүлхэ.	?7 н. 20

21.02			Л.Д. Тапхаев “Фермын үхибүүд” (хөөрөөн) Ц.Р.Галанов «Хүгжэм» (хөөрөөн)	1	сэгнэлтэ үгэхэ, уншаһан хэһэг (бүлэг) тухай һанамжаяа бэшэжэ һураха. Эжын һайхан сэдхэл тухай.	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: -хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо; -юу хэхэ гээшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ; Оршон тойрониё шудалха шадабари: -номоор хүдэлхэ (номой гаршагай, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо); -багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха; - текстын удха дамжуулха. Харилсаха шадабари: -хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниё ойлгохо; -уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.	Үзэһэн зохеолойнгоо автор тухай, Үзэжэ байһан зохеолой шухала үйлэнүүдые (эпизодые) бэшэ үйлэнүүдһэнь илгажа шадаха еһотой. Нэрын удха, жанр. Балжамын зан. геройнуудай абари зан дээрэ арадай сэдхэжэ ябаһан идеал гаргаха, өөрын һанамжа хэлэжэ һургаха.	1. Үзэжэ байһан зохеолой шухала үйлэнүүдые (эпизодые) бэшэ үйлэнүүдһэнь илгаха. 2. Уран гоёор уншалга, зүбөөр, хоторхойгоор уншаха.	?7 н.23
28.02			Ч.Цыдендамба ев «Шэнэ байшан» (хөөрөөн)	1	хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһыё ойлгоно.	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: - өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгаха; Оршон тойрониё шудалха шадабари: - багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха; Харилсаха шадабари: - уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.	Зохёолой уран арганууд тухай, шүүмжэлэл.	Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.	?4 н. 66

07.03		Хани нүхэсэл	Ч.Цыдендамбаев «Талын аадар» (хөөрөөн)	1	хүнэй аман ба бэшгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһыс ойлгоно.	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: - өөрынгөө, нүхэдэйнгөө ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгах; Харилсаха шадабари: - уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.	геройнуудай абари зан дээрэ арадай сэдхэжэ ябаһан идеал гаргах, өөрын ханамжа хэлэжэ хургах.		?1 н. 75
14.03			Ж.Балданжабон «Алханын нюусанууд» (туужаһаа хэхэгүүд)	1	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда хани нүхэр ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: - өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгах; Харилсаха шадабари: - хоёр хоёроороо, бүлэг бүлэгөөр хүдэлхэ, тийхэдээ олон ондоо «тушаал» бэе дээрээ абаха: ударидагшын, даабари дүүргэгшын.	“Алханын нюусанууд”, “Бэлэдхэл ба замда гаралга”, “Энэ юун гэшэб?”. Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.	Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.	?2 н. 82
21.03			“Байгаалин таабари” “Үүдэн сүмын дэргэдэ”,	1	Хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно. ерээдүй тухайгаа бодомжолго	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: багшын үгэнэн түсэбөөр хүдэлжэ шадаха. Орион тойрониисе шудалха шадабари: номоор хүдэлхэ Харилсаха шадабари: ямар журамуудыс сахиха тухайгаа хэлсэхэ. Харилсаха шадабари : - өөрынгөө ханаа бодол аман	“Байгаалин таабари”. Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл. “Үүдэн сүмын дэргэдэ”, “Уршагта хүни”. Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.	Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл. Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.	?1 н 92 ?1 н 95

04.04			“Алханын орой өөдэ” “Хододоо сугтаа!”	1	Тоонто нютагтаа би ямараар ханданабиб гэжэ бодомжолхо. Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһыс ойлгоно.	Бээ гуримишуулаад ябахашадабар: - багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха. Орион тойрониисе шудалхашадабар: - текст уншажа, асуудалнуудта харюу олохо; - багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха; - номоор хүдэлхэ (номойгаршагай, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо); Харилсаха шадабар: өөрынгөө ханаа бодол бэшэмэл хэлэлгээр харуулха.	“Алханын орой өөдэ”. Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл. “Юун энэһэн байгаа?” “Хододоо сугтаа!”. Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.	Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл. Уншалга, хөөрэлгэ, шүүмжэлэл.	? бн 115 (зохёолго бэшэхэ).
11.04		Түрэл нютагай байгаали	Ц. Н. Номтоев «Эдэбхи». Туужа.	1	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно (хэлэнэй аргаар хажуудахи хүнтээ харилсанаб, бэшэмэл текстын удха үзэнэб гэжэ ойлгоно), хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо	Бээ гуримишуулаад ябахашадабар: - хэшээлдээ юу хэһэнээ хойно хойноһоонь тоолохо;. Орион тойрониисе шудалхашадабар: - номоор хүдэлхэ (номойгаршагай, тусгаар тэмдэгүүдэй үүргэ ойлгохо); Харилсаха шадабар: - хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниисе ойлгохо; - уран гоёор уншаха, хөөрэхэ;	Арадай онтохонууд тухай мэдэсэ һэргээн, зохёлой сюжет, композици гэһэн литературна ойлгосонуудтай танилсуулха, зохёолой онсо шэнжэ илгаша шадабар дээшэлүүлхэ.	Конспект бэшэхэ. Бүлэгүүдыс уншаха. 3 асуудалда хөөрэлдөө эмхидхэхэ (57 н.).	

18.04			Шалгалтын ажал. Творческо ажал..	1	Буряад хэлэнэйнгээ уян нугархай байһыень ойлгуулха.	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари : -юу хэхэ гээшэбиб гэжэ уридшалан хэлэхэ; Орион тойрониё шудалха шадабари: - асуудалнуудта харюу олохо; Харилсаха шадабари: - өөрынгөө ханаа бодол аман хэлэлгээр, тиихэдэ багахан текст зохёожо, тэстын харюу олохо харуулха.	Нурагшадые өөрынгөө ханамжануудые өөрынхээрээ хөөрөжэ, табиһан асуудалнуудта дүүрэн харюу үгэжэ хургаха. Дадал, мэдэсэ шалгаха.	Хизаар ороноо шэнжэлгын талаар... Багшын үзэмжөөр. Творческо хүдэлмэри.	? 1 н. 70
25.04			Г. Х. Базаржапова-Дашеева «Зунай үдэшэ», «Нара хүлээнэб».	1	Буряад сэдхэлтэй гээр хүмүүжэхэ хэшээлнүүд. Би буряадби гэомогорхол түрүүлхэ.	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: багшын үгэһэн түсэбөөр, алгоритмаар хүдэлжэ шадаха. Орион тойрониё шудалха шадабари: багшатаяа болон нүхэдтэеэ хамта дүн гаргаха; Харилсаха шадабари: - уран гоёор хөөрэхэ; -классайнгаа үхибүүдтэй, багшатаяа яагаад ажалаа эмхидхэхэ, ямар журамуудые сахиха тухайгаа хэлсэхэ.	Үзэжэ байһан зохеолойнгоо уран аргууд тухай хөөрөжэ хургаха.	Аман үгөөрөө зураглан хөөрэхэ. Уран үгын аргуудые олохо.	? 2 н. 120
02.05			Ц-Д. Дондогой «Гэр тухай баллада».	1	Өөрын ба хүнүүдэй ажабайдалда түрэл хэлэн ямар үүргэтэйб гэжэ ойлгоно.	Бээ гуримшуулаад ябах шадабари: өөрынгөө, нүхэдэйнгөө, классайнгаа ажал багшатаяа сугтаа урид зохёогдоһон критеринүүдээр шалгаха; Харилсаха шадабари: уран гоёор уншаха, хөөрэхэ	Үзэжэ байһан зохеолой шухала үйлэнүүдые бэшэ үйлэнүүдһэнь илгажа бэшэхэ Зохеол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниё, тэрэнэй хойшолон, сагыё элирүүлгэ	Уран зохёолшын намтар уншаад, конспект бэшэхэ. Ёһотой баллада гэжэ баталха.	Сээжэлдэ хэ154

16.05		Хүүгэдэй драматическа буряад уран зохёолой онсо шэнжэнүүд	М.Батоин “Хүхэ зүһэтэй үнэгэн”	1	Ямар хургаал абаабта?	-багшын үгэһэн түсэбөөр хүдэлжэ шадаха. Орион тойрониё шудалха шадабари: - номоор хүдэлхэ. Харилсаха шадабари: - уран гоёор уншаха, хөөрэхэ.-текстын удха дамжуулха.	Драматическа зохёол. Драма.	Уншаха, хөөрэхэ, шүүмжэлхэ.	
23.05			Жэл соо үзэһэнөө бүридхэл. Шалгалтын ажалай анализ	1	Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно. Юу ойлгоһоноо шүүмжэлхэ. Хүнэй аман ба бэшэгэй хэлэлгын онсо өөрэ байһые ойлгоно.	Орион тойрониё шудалха шадабари: - багшатаяа болон нүхэдтээ хамта дүн гаргаха; Харилсаха шадабари: -хажуудахи хүнүүдээ шагнаха, тэдэнэй хэлэһэниё ойлгохо.	Бэхижүүлгэ, шалгалтын ажал. анализ Дабталга.	Хөөрэлгэ. Нуралсалай жэлэй дүн гаргалга. Шалгалтын ажал дүүргэхэ.	? 2 н. 190 Зохёолго бшэхэ.
			хамта	34 ч.					

Жэл соо нүүлдэ шалгалта (1-дэхи вариант)

1. Хэнэй түлэгһөөб?
«Хүгжэлтэ хэлээ хүгжөөхээ оролдо,
Хүсэтэй хэлэн лэ, зөөлэн, тодо.
Удхагүй хоохон абяануудые бү холбо, Уран
үгөөрөө хүнүүдэ зүрхэ доһолго!»
 1. Д. Улзытуев
 2. Н. Дамдинов
 3. Д. Дамбаев
2. «Сэлэнгэ» гэжэ дууе арадай дуун гэжэ тоолодог. Хэн бэ авторынь?
 1. Д. Улзытуев
 2. Н. Дамдинов
 3. Д. Дамбаев
3. Эдэ поэдүүдэй хэн 1936 ондо түрэхэн бэ?
 1. Д. Улзытуев
 2. Н. Дамдинов
 3. Д. Дамбаев
4. Бэе бэеынгээ ажабайдал, ажал хүдэлмэридэ найн найханиие хүсэжэ, заабари захяа шүлэглэн хэлэжэ зоригжуулха, баясуулхэ урмашуулха заншалые юун гэдэг бэ?
 1. Түүрээлгэ
 2. Юрөөл
 3. Онһон үгэ
5. Эдэ зохеонуудай амнинь домог болоной?
 1. «Үбгэн Жэбжээнэй Мэргэн»
 2. «Харалтуур хаан»
 3. «Бальжан хатан»
6. Хэнэй хэлэхэн үгэнүүд бэ?
«Барганар буряадууд хоерой эзэлдэг газар Байгал далайн саанаһаа Хитадай Хэрэм Саган Хана хүрэтэр нэмэсыхэ. Узуур гуламта Баргудэхим – Түхэмэймнай алдосоло мандаха болтогой!»
 1. Бальжан хатан
 2. Дай-Хун тайжа
 3. Бүүбэй – бэйлэ хаан
7. Ч. Цыдендамбаев хэды онуудта ажаһууһан бэ, хаанахиб?
 1. 1918-1977 он. Хэжэнгэ
 2. 1919-1980 он. Ярууна
 3. 1916-1975 он. Хори
8. «Банзарай хүбүүн Доржо» гэжэ роман хэды ондо хэблэгдэн гарааб?
 1. 1952
 2. 1948
 3. 1958
9. Хэнэй газар Борхоног үльгэрнүүдтэ түүрээгээб?
 1. Холхой дарханай
 2. Сундайн эсэгын
 3. Үхинхэн ахайн
10. Доржын нүхэд сооһоо хэн гарта дүйтэй, ерээдүйн эрхим дархан болохоб гэжэ ханахаар бэ?
 1. Затагархан
 2. Аламжа
 3. Эрдэни
11. Хэнэй байдал дээрэхээ жолоо наридхаараа таһардаг гэжэ хэлэнэб?
 1. Үхинхэнэй
 2. Аюуханай

3. Холхой дарханай
12. «Шантагар эрдэгтэй томо гуталай газаагуур даалимба үмдэнэй түрин гаргаһан, тодогорхон гэзэгтэй, хубхтгар нюуртай, арбан хоер – гурбатай хүбүүн гүйжэ ерэбэ» Энэхэн бэ?
 1. Бадма
 2. Харагшан
 3. Шагдар
13. «...ехэ баян. Малайнгй тоое хүнһөө нюудаг, хүбүүндээ, һамгандаашье хэлэдэггүй. Харуу хатуунь аргагүй. Хүнһөө ой хаяа эндэхэгүй, хэндэ хэды үдэр үбһэ сабшуулхаяа мартадаггүй... ..абалияа зурлаагаар тэмдэглэдэг.»
 1. Юмдэлэг
 2. Мархансай
 3. Тайшаа
14. Галдан хаанахиб?
 1. Селенгинскын
 2. Агын
 3. Түгнын
15. Доржын нагаса хэн бэ?
 1. Хэшэгтэ
 2. Боргон
 3. Сундай
16. Шэнэ һурагша хэн бэ?
 1. Никалай Степанович
 2. Илья Ильич
 3. Владимир Яковлевич

Жэлэй һүүлдэ шалгалта (2-дохи вариант)

1. Цырен Шагжинай түрэнһэн нюотаг нэрлэгты
 1. Хаара Шэбэр
 2. Харгана
 3. Хэжэнгэ
2. «Будамшуу» гэнэн зохеол жанраараа ямар зохеол болохоб?
 1. Роман
 2. Новеллэ
 3. Драма
3. Хэн зохеолшо өөрынгөө ажабайдал тухай «Шалхуу Рабданай хөөрөөн» гэжэ бэшээб?
 1. Ц. Галсанов
 2. Д-Р. Батожабай
 3. Б. Мунгонов
4. Үйлын ушаралнуудые гү, али геройн оршон тойрон байдалые, тэрэнэй хэжэ байһан үйлые, ханаа сэдхэлые һонирхолтойгоор уран гоё үгэнүүдээр бэшэһые шэнэ ямар гол арга гэнэб?
 1. Юрэ хөөрэлгэ
 2. Зураглал
 3. Диалог
5. Эдэ уран зохеолшодой хэниинь Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда ябаа һэм?
 1. Ж. Тумунов
 2. Д. Дамбаев
 3. Б. Ябжанов
6. Талын бүргэдэй бодото нэрэ хэн бэ?
 1. Балдан
 2. Норбо
 3. Баярта
7. «Хэрмэшэ» гэжэ рассказ соо нохойнь эзэдөө юугээр тэжээгээб?

1. Шандага асараа
 2. Хэрмэ баряа
 3. Гүрөөнэ туужа асара
8. «Эхэ тухай поэмэ» гэжэ зохиолой автор хэн бэ?
1. Ц-Д. Донжогой
 2. Г. Раднаева
 3. Ц-Д. Дондокова
9. «Хүгжэм» гэжэ рассказай гол герой?
1. Баярма
 2. Балжама
 3. Дарима
10. «Хаара халхын» гэжэ зохиолой автор хэн бэ?
1. Ц. Галсанов
 2. М. Самбуев
 3. Б. Мунгонов
11. Бүрээд-Иванай бодото нэрэ хэн бэ?
1. Раднаев Сыбаан
 2. Шоно Мадаев
 3. Очиров Бадма
12. «Хаара халхин» гэжэ зохиол соо дайшалхы партизанска комиссар хэн бэ?
1. Левский
 2. Бадимбаев
 3. Раднаев Сыбаан
13. Фашис алууршаниие Левский юугээрнь таяаб?
1. Хүхэльбэ боро түмэрэй үнгэтэй алаг эрээн нюдэниинь
 2. Ханхинама шанга энеэдэн
 3. Ньюр шарайнь
14. Эдэ уран зохиолшодой хэниинь манай хургуулиие алжан медальтайгаар дүүргээб?
1. М. Самбуев
 2. Г. Дашибылов

Найруулга, хөөрөөн (хурагшын үзэмжөөр) Хөөрөөнэй хэмжээн – 70 үгэ

Чимит Цыдендамбаевай «Банзарай хүбүүн Доржо» гэхэн зохиёолой геройнууд тухай (Шагдар, Доржо, Затагархан, Хэшэгтэ нагаса)

Нуралсалай-методическа хангалга

1. «Буряад хэлээр, уншалгаар, буряад литератураар нурагшадай мэдэсэ, шадабари, дадалсэгнэхэ эрилтэ». – Улаан-Үдэ: «Бэлиг», 2007.
2. Батуева М.Ш., Ц.Б.Цыренова «Булагай эхин» Улан Удэ: «Бэлиг», хэблэл, 2006.
3. Дампилова Х. «Буряад литератураар тестнууд». – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2003.
4. Жамбуева Ж.Ц., Цыренова Ц.Б., Цыцыкова О.В. Буряад литература. 6-дахи классай нуралсалай ном-хрестомати. Хоёр хубитай. – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» түб, 2018.
5. Санжадаева Г.С «Новые технологии на уроках литературы». – Улан-Удэ: «Бэлиг» хэблэл, 2006.

Шэнэ онол арга:

1. Компьютер
2. Проектор
3. Интерактивна самбар
4. «Буряад хэлээр сахим

Шалгаха хэрэгсэл :

- Шалгалтын асуудалнууд ба даабаринууд;
- Электрон номой тестнүүд

Интернет онол арга:

- <http://www.edu03.ru/>-Министерство образования и науки РБ
- <http://www.ict/edu.ru/> - Портал «Информационно-коммуникационные технологии в образовании».
- <http://fcior.edu.ru/> - Федеральный центр информационно-образовательных ресурсов.
- – Сайт республиканского института кадров управления и образования.
- <http://www.fipi.ru/> – ФИПИ- Федеральный институт педагогических измерений.
- www.edu-all.ru – Справочно-информационный образовательный портал «Всеобуч»

Нурагшадай уншаха литература

6. Цыденова Х.Г., Жамбуева Ж.Ц., Цыренова Ц.Б., Буряад литература. 6-дахи классай нуралсалай ном-хрестомати. Хоёр хубитай. – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» түб, 2018.